

2. Матронімы – найменні нашчадкаў, утвораныя ад імён, прозвішчаў або мянушак маці ці продкаў па жаночай лініі;

3. Гінонімы – найменні мужоў, утвораныя ад імёнаў, прозвішчаў жонак;

4. Андронімы – найменні жонак, утвораныя ад імёнаў, прозвішчаў мужоў;

5. Адэльфонімы – найменні братоў і сяцёр.

Даследчыкамі прасочана, што прозвішчы-мянушкі ўзнікаюць найчасцей па дзвюх прычынах:

1) Для абазначэння асоб з аднолькавымі прозвішчамі, асабліва ў вялікіх паселішчах з аднастайнымі прозвішчамі;

2) Для выдзялення па якой-небудзь рысе пэўнай асобы ад усіх астатніх жыхароў вёскі..

Такім чынам, мянушкі з’яўляюцца яркімі моўнымі адзінкамі.

На жаль, вельмі мала даследаваны асаблівасці мянушак у мове, бо сфера ўжывання мянушак абмежаваная.

Спіс выкарастаных крыніц

1 Беларуская мова: Энцыклапедыя / Б.І. Сачанка (нав. рэд.) [і інш.]. Мінск: «Беларуская Энцыклапедыя» імя П. Броўкі, 1994. – 653 с.

2 Бірыла, М.В. Беларуская антрапанімія. Уласныя імёны, імёны мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы / М.В. Бірыла. – Мінск: Навука і тэхніка, 1966. – 328 с.

УДК 94(476)

ТАЯМНІЦЫ МІРСКАГА ЗАМКА

Студэнт – Давыдава Ю.І., 43 тс, 1 курс, ФТС

Навуковы кіраўнік – Платоненка А.В., ст. выкладчык

*УА “Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт”,
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Анатацыя. У дадзеным артыкуле расказваецца пра цікавыя факты Мірскага замка.

Ключавыя словы: замак, Беларусь, легенда, возера, камень, вежа.

Упершыню паселішча Мір згадваецца ў 1395 г. у «Хроніцы Ліндэнבלата». У 1496 г. Мір перайшоў да Юрыя Іллініча, прадстаўніка старажытнага беларускага роду. Пачатак будаўніцтва каменнага замка ў позднегатычным стылі, верагодна, пачалося ў 1522 г. і звязваецца з Юрыем Іллінічам. У 1569 г. Мір разам з замкам і графскім тытулам быў адпісаны Мікалаю Крыштафору Радзівілу «Сіротку» – прадстаўніку нясвіжскай лініі Радзівілаў. У 1594 г. замак быў перабудаваны ў загарадную вілу па поўначна-італьянскіх узорах. Тады да

паўночнай і ўсходняй сцен майстрам Марцінам Забароўскім быў прыбудаваны трохпавярховы палац, а пазней да заходняй і паўднёвай сцен замка – гаспадарчыя памяшканні. Вакол замка насыпалі земляныя валы з чатырма бастыёнамі і стварылі абарончы будынак – прадбрам'е – паўкруглую сцяну перад цэнтральнай вежай (не захавалася). Сутпрэнні ў палацы выкарыстоўваліся пад каморы, на другім паверсе жыла прыслуга. Падлога першага і другога паверхаў была выкладзена цэглай, сцены тынкаваліся і бяліліся. Печы на першым паверсе былі непаліўныя, на другім манахромныя, на трэцім – паліхромныя. На трэцім паверсе спыняліся магнаты. У архіўных апісаннях сустракаецца згадванне пра жываліс на сценах, кесаніраваных столях, багатых камінах, печых з паліўнымі кафлямі, абліцоўцы сцен дубовымі панэлямі. У інтэр'еры мелася каштоўная мэбля, дываны і шэдэўры мастацтва. Асабліваць кампазіцыі палаца – яго секцыйнасць. Вакол замка былі збудаваны гаспадарчыя і адміністрацыйныя пабудовы: п'якарня, каравулка, астрог. Побач са сценамі замка і валам пабудаваны стайня, памяшканне з каміна «для распальвання цяпла». Да поўдня ад замка быў закладзены «італьянскі сад», да поўначы ўладкаваны звырынец – вялікі загон для звыроў.

У 1947 г. замак быў узяты пад ахову дзяржавы. У 1988 г. быў прыняты Дэкрэт урада Беларусі «Аб статусе Мірскага замка як гісторыка-культурнай каштоўнасці нацыянальнага значэння». У 1989 г. зацверджаны новы праект рэстаўрацыі замка, у якім прадугледжана размяшчэнне музейнай экспазыцыі. У 1991 г. праект рэстаўрацыі Мірскага замка і ход яго рэалізацыі ўсхвалены экспертызаі ЮНЕСКА. У 1993 г. за рэстаўрацыю і прыстасаванне Мірскага замка быў атрыман дыплом «Euroa Nostra». У снежні 2000 г. замкавы комплекс «Мір» уключаны ў Спіс помнікаў сусветнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА. 9 ліпеня 2002 г. Генеральным дырэктарам ЮНЕСКА Каіціра Мацуура і Міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Л.П. Гуляка на сцяне замка была ўрачыста адкрыта мемарыяльная дошка, якая сведчыць аб гэтай падзеі. У 2002 г. Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь была прынята навуковая канцэпцыя музеефікацыі замкавага комплексу «Мір».

У кожнага замка ёсць свае легенды, і Мірскі замак – не выключэнне.

Легенда пра галаву барана

На паўднёвым боку замка выразна вылучаецца невялікі камень, які нагадвае галаву барана. Сцвярджаюць, калі гэты камень зваліцца, то Мірскі замак разбурыцца ўшчэнт і ніхто і ніколі яго не адновіць. Цяпер цяжка растлумачыць прызначэнне гэтага загадкавага знака. Ён мог быць малюнкам святага ягня. Сярод шматлікіх легенд хрысціянскага паходжання ёсць легенда аб прыняці Богам ахвяры Авеля, які з пакорлівай малітвай аддаў свайго любімага ягня. За гэта на ахвяру сышло нябеснае святло.

А можа быць, гэта магічны знак. Паводле паганскіх вераванняў нашых продкаў, у пачатку будаўніцтва чарадзей здымаў мерку з галавы жывой істоты (у дадзеным выпадку мерка была знятая з галавы барана), знаходзіў камень, абчэсваў па мерцы і ўмураўваў у сцяну. Потым жывёла,

пазбаўленая свайго ценю, памірала і становілася прывідам. Ён павінен быў блукаць вакол замка і ахоўваць ад разнастайных ворагаў.

Легенда пра падземны ход

Паводле легенды Мірскі замак звязаны з Нясвіжскім замкам падземным ходам даўжынёю ў 30 кіламетраў, па якім магла праехаць карэта, запрэжаная тройкай коней. На жаль, ніякіх слядоў гэтага тунэлю выяўлена не было, і дадзеная версія – дагэтуль неразгаданая таямніца.

Легенда пра возера

У канцы XIX стагоддзя на месцы Мірскага возера быў яблыневы сад. Князь Мікалай Святаполк-Мірскі распарадзіўся яго высячы і на гэтым месцы выкапаць возера. Час быў ясны, усе яблыні стаялі ў квецені. Жыхары Міры адмовіліся секчы дрэвы. Па народным павер'і, секчы квітнеючае дрэва – вялікі грэх, людзі, якія губяць маладое жыццё, будуць праклятыя, а іх род будуць пераследваць няшчасці. Але князь не жадаў адмаўляцца ад сваёй задумкі і губляць час. Некалькі дрэў ён высек першым, а астатнія – знішчылі нанятыя ім людзі. Пачалі капаць возера. Казалі, што пры яго наладжванні загінула шмат людзей. Што ні дзень – то няшчасны выпадак. Быў сярод загінуўшых хлопец, па паданні, сын мясцовай ведзьмы. Яго маці скляла гэтае месца, сказаўшы: "Хай у гэтым возеры патоне столькі людзей, колькі было высечана квітнеючых дрэў". І сапраўды, да нядаўняга часу штогод у Мірскім возеры танулі людзі, у асноўным, маладыя мужчыны.

Зараз Мірскі замак – адзін з самых папулярных і наведваемых музейных аб'ектаў Беларусі.

Спіс выкарастаных крыніц

1 <http://balenru.narod.ru/st1.htm1>.

2 Калінін В.В., Мірскі замак. Мн.: Беларусь, 2002. – 160 с.

УДК 811.161.3

СУЧАСНАЯ ТРАСЯНКА ЯК ВЫНІК УЗАЕМАДЗЕЙНЯ ДЗВІЮХ БЛІЗКАРОДНАСНЫХ МОЎ

Студэнт – Пакуць А.Г., 42 тс, 1 курс, ФТС

Навуковы кіраўнік – Платоненка А.В., ст. выкладчык

*УА «Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт»,
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Анотацыя. У дадзеным артыкуле расказваецца пра “трасянку” з лінгвістычнага пункту погляду.

Ключавыя словы: трасянка, беларусы, літаратурная мова, русіфікацыя.